

Oversigter over centrale bidrag til videngrundlaget for fag og fagområder i læreruddannelsen

I det følgende præsenteres en skabelon til litteraturoversigter, der angiver centrale bidrag til videngrundlaget for fag og fagområder i læreruddannelsen.

Skabelonen er udarbejdet på baggrund af input fra såvel de nationale faggrupper som LLN og med afsæt i en tværlæsning af de eksisterende litteraturlister. Med skabelonen lægges der op til en fælles tilgang til arbejdet med oversigter, som naturligt tager afsæt i de eksisterende litteraturlister, men samtidig kan medføre væsentlige ændringer og justeringer. De opdaterede oversigter udarbejdes af de nationale faggrupper for de enkelte fag og fagområder i læreruddannelsen. Oversigterne kan for nogle fags vedkommende udarbejdes helt eller delvist i fællesskab med beslægtede fag (fx natur- og sprogfag), mens der inden for andre fagområder i stedet kan finde en opdeling sted (fx lærerens grundfaglighed).

Oversigterne omfatter de tekster, som de nationale faggrupper i samarbejde med tilknyttede forskere vurderer som centrale bidrag til videngrundlaget for det pågældende fag/fagområde i læreruddannelsen. Oversigterne henvender sig primært til studerende og undervisere i læreruddannelsen og sigter mod at give indblik i centrale dele af faget/fagområdet videngrundlag. Oversigterne er *vejledende*; de angiver tekster, som studerende kan forvente at møde i undervisningen eller selv kan opsøge, og de kan fungere som inspiration for undervisere i planlægningen af undervisningen, men der er ikke tale om pensumlister. Oversigterne er *dynamiske*, og det anbefales derfor, at de løbende revurderes for at sikre et opdateret videngrundlag. Et opdateret videngrundlag udelukker ikke 'ældre' tekster – der peges på de tekster, der skønnes centrale for faget/fagområdet uanset udgivelsestidspunkt.

Oversigterne kan indeholde forskellige typer tekster, fx forskningsartikler, faglige artikler, grundbøger, evalueringer og udredninger. Herudover kan oversigterne angive andre centrale ressourcer, som kan kvalificere studieprocessen, ek-

sempelvis nationale og internationale videncentre og relevante tidsskrifter. Teksterne er fortrinsvis på dansk eller andre nordiske sprog, men kan også være på engelsk (eller tysk/fransk).

Skabelonen for oversigterne tager udgangspunkt i, at de nationale faggrupper udpeger et antal centrale faglige områder, som de peger på centrale tekster indenfor. Der angives desuden 3-5 faglige nøgleord for hvert fagligt område. Teksterne listes i henhold til almene standarder for referencehåndtering – gerne med et link, hvis der findes en open access-udgave af den pågældende tekst. Først i skabelonen er der mulighed for, at de nationale faggrupper i en kort læsevejledning redegør for udvælgelseskriterier eller andre væsentlige overvejelser. Herefter følger de faglige områder, hvorefter der er plads til at angive tekster, der er relevante for faget/fagområdet inden for de fire nationalt fastsatte tværgående indsatsområder. Sidst i skabelonen er der mulighed for at angive øvrige vidensressourcer, der går på tværs af de faglige områder og ikke har form af enkelte tekster.

Ud over at fungere som organiserende princip i udarbejdelsen af oversigten kan udpegningen af centrale faglige områder være et redskab til at følge den faglige udvikling inden for faget/fagområdet. Her og nu er skabelonens primære funktion at fungere som afsæt for udarbejdelse af opdaterede oversigter for de enkelte fag og fagområder. På længere sigt kunne oversigterne samtidig fungere som udgangspunkt for en løbende faglig diskussion internt i fag og fagområder i et blog-lignende forum, hvor underviserne i fagene/fagområderne løbende kan udveksle erfaringer med tekster, måder at anvende tekster på og komme med nye tekstforslag. Et sådant blog-lignende forum ville understøtte den løbende faglige dialog om udvikling af videngrundlaget og desuden fungere som et værdifuldt afsæt for den næste opdatering af oversigterne – og som grundlag for identificering af behov for at iværksætte af nye forsknings- og udviklingsinitiativer.

Skabelon:

Oversigt over centrale bidrag til videngrundlaget for fag/fagområde x (indsæt navn)

Faglige udvælgelseskriterier (5-10 linjer)

I udvælgelsen af nedenstående liste er der blevet lagt vægt på følgende kriterier.

- Relevans i forhold til bekendtgørelsen – ud fra betragtningen, at litteraturlisten primært skal afspejle de faglige områder for kristendomskundskab/religion
- Forskningsbaseret – ud fra betragtningen, at listen skal afspejle den klassiske og aktuelle forskning inden for religionsfeltet.
- Tilgængelighed – ud fra betragtningen, at titlerne på listen skal være alment tilgængelige, fortrinsvis på dansk, og rettet mod målgruppen af undervisere og studerende på læreruddannelsen.

Fagligt område 1 Religionsdidaktik	Religionsdidaktik, tilgange og traditioner i faget	• Barrat, Inger Toftgaard, Marlene Printz Jellesen og Bo Digernes Stockholm, <i>Bestand og bevægelse – religionsundervisning og religionspædagogik</i>, Eksistensen 2016.• Breidlid, Halldis og Tove Nicolaisen, <i>I begyndelsen var fortellingen</i>, Universitetsforlaget, Oslo 2011.• Buchardt, Mette (red.), <i>Religionsdidaktik – traditioner og tilgange</i>, Hans Reitzels Forlag 2016.• Christensen, Anders Stig, Lars Allan Haakonsen, Hans Krab Koed & Annika Hvithamar, <i>Kulturfagenes didaktik - historie, kristendomskundskab og samfundsfag</i>, Dafolo 2017.• Houg, Karina Bruun, <i>Klar til prøven</i>, Gyldendal 2017.• Jackson, Robert, <i>Religious Education: An Interpretive Approach</i>, Hodder & Stoughton, London 1997.• Mortensen, Carsten Bo og Lene Therkelsen (red.), <i>Religionslærerens Håndbog I-II</i>, Religionspædagogisk Forlag 2012.

Fagligt område 2 Kristendom	Bibelske tekster og kristendom i historie og nutid	• Christoffersen, Lisbeth et al. (red.), <i>Fremtidens danske religionsmodel</i>, Anis 2012. • Gregersen, Niels Erik, <i>Den generøse ortodoksi – konflikt og kontinuitet i kristendommen</i>, Anis 2016. • Hallbäck, Geert, <i>Det nye testamente – en lærebog</i>, Anis 2010. • Iversen, Gertrud Yde og Kirsten Nielsen, <i>En indføring i Bibelen</i>, Bibelselskabet 2010. • Jenkins, Richard, <i>The Next Christianity. The Coming of Global Christianity</i>, Oxford University Press 2012 (3rd. edition). • Jensen, Hans Jørgen Lundager et al, <i>Studiebiblen</i>, Bibelselskabet 2015. • Lausten, Martin Schwarz, <i>Danmarks kirkehistorie</i> (3. udg.), Gyldendal 2004. • Nielsen, Marie Vejrup, "Transformationer i folkekirkekristendommen i Danmark i dag", <i>Religionsvidenskabeligt tidsskrift</i>, 53, 2009: 63-79. • Rasmussen, Tarald og Einar Thomassen, <i>Kristendommen. En historisk indføring</i>, Universitetsforlaget 2000. Woodhead, Linda, <i>Kristendom – kort og godt</i>, Anis 2010.
Fagligt område 3 Islam og andre religioner	Verdensreligioner, religiøs innovation	• Ahle, Allan et al. (red.), <i>Horisont - Grundbog i religion</i>, Gyldendal 2013. • Andreasen, Esben og Jørn Borup, <i>Japansk religion</i>, Forlaget Univers 2013. • Bloch, Sara Kviat og Heidi Laura, <i>Danske verdensreligioner – Jødedom</i>, Gyldendal 2009. • Borup, Jørn, <i>Dansk Dharma</i>, Forlaget Univers 2005.

		• Feldt, Laura, "Harry Potter and Contemporary Magic - Fantasy Literature, Popular Culture, and the Representation of Religion", <i>Journal of Contemporary Religion</i>, 2016, vol. 31, 1: 101-114. • Hoffmann, Thomas, "Koranen som 'tekst' - mellem mundtlighed og skriftlighed", <i>Litteraturen og det hellige</i>. Aarhus Universitetsforlag 2005: 91-100. • Jacobsen, Knut, <i>Hinduismen</i>, 2. utg. Pax 2010. • Kitir, Deniz, <i>Klassisk og moderne islam</i>, Systime 2010. • Nielsen, Anders, <i>Buddhisme. Introduktion og tekster</i>, Systime 2015. • Sand, Erik, "Religion og politik inden for hindunationalismen", <i>Chaos</i>, Vol. 53, Nr. 1, 2011: 149-164. • Skovgaard-Petersen, Jakob, <i>Islam på tv i den arabiske verden</i>, Forlaget Vandkunsten 2013 Thomassen, Einar, "Guder og andre overmenneskelige aktører", <i>DIN. Religionsvitenskapelig tidsskrift</i>, 2013: 105-111. • Østergaard, Kate, <i>Danske verdensreligioner – Islam</i>, Gyldendal 2006.
Fagligt område 4 <i>Religionsfilosofi, herunder ikke-religiøse livsanskuelser</i>	Ateisme, religionskritik, filosofi med børn, Løgstrup, Kierkegaard	• Andersen, Svend, <i>Som dig selv – en indføring i etik</i>, Århus Universitetsforlag 2003 • Brenifier, Oscar, <i>Bare spør! Metoder for samtale i klasserommet</i>, Cappelen Akademisk Forlag 2004. Brenifier, Oscar, <i>Filosofi med børn i skolen: 45 øvelser</i>, Mindspace 2011. • Christensen, Anne-Marie Søndergaard (red.), <i>Filosofisk etik – introduktion til normativ etik, praktisk etik og metaetik</i>, Århus Universitetsforlag 2012. • Enger, Dorthe, <i>Religionskritik</i>, Systime 2013

		• Harbsmeier, Eberhard, <i>Den religiøse dimension: Paul Tillich og religionspædagogikken</i>, Aros 2006. • Husted, Jørgen, <i>Etik, moral og værdier</i>, Philosophia 2005 • Jessen, Keld B. (red.), <i>Filosofi. Fra antikken til vor tid</i>, Systime 2013. • Johansen, Kjell Eyvind og Arne Johan Vetlesen, <i>Innføring i etikk</i>, Universitetsforlaget 2000 • Knox, Jeannette Bresson Ladegaard, <i>At tænke er at gå på opdagelse – om at filosofere med børn</i>, Frydenlund 2011. • Meister, Chad, <i>Introducing Philosophy of Religion</i>, Routhledge 2009 • Pedersen, Esther Oluffa og Anne-Marie S. Christensen (red.), <i>Mennesket: En introduktion til filosofisk antropologi</i>, Systime Academic 2012. • Støvring, Steffen, <i>Lidenskab for liv. Præsentation af fire eksistenstænkere. Kierkegaard, Grundtvig, Nietzsche og Løgstrup</i>, Akademisk forlag 2014 . • Westergaard, Peter, <i>Kritik og Tro. Hume, Kant, Nietzsche og Wittgenstein</i>, Forlaget Anis 2015
Fagligt område 5 Religionsfaglige metoder og teorier	Religionsforskning, religionsfaglige metoder og teorier	• Furseth, Inger og Pål Repstad, <i>Religions sociologi. En introduktion</i>. Hans Reitzel 2007. • Geertz, Armin et al. (red.), <i>Religionsforskningen før og nu – historiske rødder</i>, Gyldendal 2010. • Geertz, Armin et al. (red.), <i>Religionsforskningen før og nu: Nyere tid</i>, Gyldendal 2015. • Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson (red.), <i>Religion i skrift. Mellom mystikk og materialitet</i>, Universitetsforlaget 2013. • Jensen, Jeppe Sinding, <i>Det er religion - en historisk mosaik (Religion i nutiden)</i>, Gad 2003. • Lincoln, Bruce, "Theses on Method", <i>Method & Theory in the Study</i>

		of Religion 8,3, 1996: 225–27. • Lykke-Kjeldsen, Carsten et al., <i>Begrebsnøglen til religion – teori og metode</i>, Systime 2016. • Riis, Ole, “Methodology in the Sociology of Religion”, Peter B. Clarke (red.), <i>The Oxford Handbook of the Sociology of Religion</i>, Oxford University Press 2008. • Smith, Jonathan, “Religion, Religions, Religious”, Mark C. Taylor et al. (red.), <i>Critical Terms in Religious Studies</i>, Chicago: University of Chicago Press 1998. • Spickard, James, ”Micro Qualitative Approaches to the Sociology of Religion”, James A Beckford and Jay Demerath (red.), <i>The SAGE Handbook of the Sociology of Religion</i>, 2008: 121-143 • Undervisningsministeriet, Feltarbejde i religion, 2000.
Fagligt område 6 Oversigts- og opslagsværker	Oversigts- og opslagsværker	• Bach, Carsten og Per Ingesman (red.) <i>Kirkens Historie bd 1-2</i>. • Butler, Jean, <i>Gads leksikon om Islam</i>, Gads Forlag 2008 • Jensen, Tim et al (red) <i>Gyldendals religionshistorie. Ritualer. Myter. Ikonografi</i>. Gyldendal, 2009. • Lübcke Poul, <i>Politikens Filosofileksikon</i>, Politikens Forlag 2014 • Hallbäck, Geert, <i>Gads Bibelleksikon</i>, Gads Forlag 2003

Litteratur om tværgående indsatsområder med relevans for faget/fagområdet:

It og medier	• EMU, www.emu.dk søgeord ”it” og ”it i kristendomskundskab”. • Tække, Jesper og Jakob Linaa Jensen (red.), <i>Facebook – fra socialt netværk til metamedie</i>, Samfundslit-

	teratur 2013. • Welling, Rasmus Helmin Kongstad, ”Værdier med strøm på – it i kristendomskundskab”, Maja Abildgaard, <i>IT i alle fag</i>, Dafolo 2013. (Findes også som e-bog). • Winje, Geier ”Å være digital i religion, livssyn og etik”, Otnes, Hildgunn (red.), <i>Å være digital i alle fag</i>, Universitetsforlaget 2009.
Innovation og entreprenørskab	• Bang-Larsen, Anne et al. Religion og innovation. Arbejdsformer med innovativt islæt til brug i religionsundervisningen, EMU. • Bang-Larsen, Anne og Anders Nielstrup, ”Religion og innovation – ung vin på gamle lædersække”, <i>Religion</i> 4/2012. • Darsø, Lotte, <i>Innovationspædagogik - kunsten at fremelske innovationskompetence</i>, Samfundslitteratur 2011. • EMU, Vejledning til innovation og entreprenørskab • EMU, www.emu.dk – søgeord ”entreprenørskab”, ”entreprenørskab i kristendomskundskab” og ”innovation”. • <i>Projekt innovation i skolen</i> http://www.piif.dk • Tanggaard, Lene, <i>Fornyelsens kunst - at skabe kreativitet i skolen</i>, Akademisk Forlag 2010.
Faglig læsning	• Bærnholdt, Rebekka: ”Faglig læsning, der virker”, <i>Religionslæreren</i> 5/2012. • Larsen, Bolette og Sissel Hammershøj (red.), <i>Læsning og skrivning i alle fag</i>, Dafolo 2012.
Inklusion og differentieret undervisning	• Hedegaard-Sørensen, Lotte, <i>Inkluderende specialpædagogik – procesdidaktik og situeret profes-</i>

	<i>onalisme i undervisningen</i>, Akademisk Forlag 2013. • Jacobsen, Preben Brock et al., <i>Undervisningsdifferentiering i religion</i>, Gymnasieafdelingens skriftserie nr. 11m., Undervisningsministeriet 1995. • Nielsen, Bodil, <i>Læringsmål og læringsmåder – Undervisningsdifferentiering i praksis</i>, Gyldendal 2013.

Øvrige vidensressourcer

(her angives øvrige vidensressourcer, som kan understøtte den løbende studieproces – videntcentre, relevante tidsskrifter, webantologier etc)

• Religionsvidenskabeligt Tidsskrift (fri adgang til alle artikler via Statsbiblioteket) • Tidsskrift for Islamforskning (e-tidsskrift) • <i>Chaos. Skandinavisk tidsskrift for religionsvidenskabelige studier</i> • <i>Religion. Tidsskrift for religionslærerforeningen for gymnasiet og HF</i> • <i>Religionslæreren.</i> • Religionspædagogisk Forum (fri adgang, 2007-10)

Bilag 1: Redegørelse for videngrundlag som kriterium for institutionsakkreditering

Definition af uddannelsernes videngrundlag som ét af fem kriterier for institutionsakkreditering (Danmarks Akkrediteringsinstitut 2013:11):

4.3. Kriterium III. Uddannelsernes videngrundlag

Kriterium III: Uddannelsernes videngrundlag

Institutionen har en praksis, som sikrer, at uddannelser og undervisning til stadighed baserer sig på et videngrundlag, der svarer til uddannelser af den givne type på det givne niveau og giver et solidt grundlag for opnåelse af uddannelsernes mål.

Uddybning:

Videngrundlag omfatter institutionens strategiske og praktiske arbejde med at sikre, at relevant og opdateret viden lægges til grund for uddannelserne og inddrages aktivt i den løbende undervisning. Institutionen skal sikre:

- at uddannelserne er tilknyttet relevante faglige miljøer og løbende baserer sig på ny viden, som er relevant for uddannelser af den givne type på det givne niveau, og som er tilvejebragt i henhold til lovgivningens bestemmelser om uddannelsernes videngrundlag,
- at underviserens faglige kvalifikationer er opdaterede og løbende udvikles,
- at underviserne deltager i eller har aktiv kontakt med relevante forskningsmiljøer, udviklingsmiljøer eller beskæftigelsesområder, jf. uddannelsernes lovbestemte videngrundlag, og løbende inddrager viden og erfaringer herfra i undervisningen,
- at de studerende har kontakt til det relevante videngrundlag, fx gennem inddragelse i aktiviteter relateret hertil.

Danmarks Akkrediteringsinstitution (2013): *Vejledning til institutionsakkreditering* (<http://akkr.dk/wp-content/uploads/akkr/130701-Vejledning-om-institutionsakkreditering-enderlig.pdf>)